

Ústav světových dějin

Oponentský posudek bakalářské práce

Lenka Matoušková: Mohammad Réza Pahlaví: Spojené státy americké a šáhův exil (1979–1980), Praha 2014, 64 stran rkp.

Předkládaná práce Lenky Matouškové vychází z bakalářské práce *Mohammad Réza Pahlaví: perský šáh v exilu 1979–80*, kterou autorka v minulém roce na Ústavu světových dějin FF UK v Praze neobhájila. Předcházející verzi jsem neoponoval, nemohu se tedy vyjadřovat k tomu, do jaké míry se Matoušková (ne)vyvarovala předešlých chyb. Již na tomto místě ale mohu konstatovat, že tentokrát byla předložena „bakalářka“, která v hlavních kritériích splňuje požadavky nutné k jejímu obhájení.

Jak již ze samotného názvu vyplývá, Matoušková se zabývala osobou Mohammada Rézy Pahlavího, jenž byl v roce 1979 v Íránu svržen tzv. islámskou revolucí, a jeho následným pobytem v exilu. Hlavní důraz klade na postoj Spojených států amerických k tomuto politikovi, který byl před rokem 1979 významným americkým spojencem v oblasti Středního východu. Již jen vzhledem k současnému vývoji v této části světa a dnešním americko-iránským vztahům se jedná o téma velmi zajímavé, navíc v české historiografii nezpracované.

Kromě úvodu a závěru je práce rozdělená do tří kapitol. V první autorka shrnuje vývoj v Íránu od začátku dvacátého století do roku 1979. Stručně, ale výstižně zachycuje příčiny angažovanosti západních velmocí v této zemi a upevňování moci samotného Pahlavího po svržení premiéra Mosaddeka¹ v roce 1953. Větší prostor ale mohla Matoušková věnovat tzv. iránské krizi roku 1946, která měla zásadní vliv na další spolupráci mezi USA a Íránem. Druhá kapitola se věnuje již samotným sedmdesátým létům, růstu vlivu islámských duchovních a sílicí opozici vůči šáhově režimu. Nechybí ani analýza vztahů mezi Spojenými státy a Íránem (zejména v kontextu těžby ropy) a autorka neopomíjí skutečnost, že USA ani některé další země (Velká Británie, Francie) nevěřily, že by v případě svržení dynastie

¹ Autorka užívá v textu anglicky psanou verzi příjmení (Mosaddeq) místo české (Mosaddek) tohoto politika.

Ústav světových dějin

Pahlaví nastal radikální obrat ve vztazích mezi Íránem a Západem. Další dvě podkapitoly třetí části se již zabývají samotným šáhovým exilem. Matoušková zachycuje, jak složité bylo pro bývalého íránského vůdce najít zemi, která by mu po jeho útěku z Íránu poskytla dostatečné zázemí pro působení jeho exilové vlády a jak se z dříve vítaného politika stala najednou „persona non grata“ a to i přesto, že například ve Spojených státech šáh našel podporu u bývalého státního tajemníka Henryho Kissingera či vlivné rodiny Rockefellerů.

Za některé pasáže je potřeba autorku pochválit, neboť skutečně dobře analyzuje postoj USA k osobě Pahlavího a jeho působení v exilu, jiné ale sklouzávají k popisnosti a některým nepřesnostem. Na straně 29 Matoušková například uvádí, že marocký král Hasan II. souhlasil s krátkodobým pobytem šáha v jeho zemi dokud neodjede do USA, které „s touto nabídkou již přišly“, o několik řádků dále ale píše o následném jednoznačném odmítnutí šáhova vstupu do Spojených států. Často je v textu zmiňováno, že poskytnutí vhodného zázemí šáhově rodině bylo složité kvůli početnému doprovodu, autorka ale neuvádí žádné konkrétní údaje o tom, kdo ho tvořil, zda se jednalo o desítky či stovky osob apod. Matoušková zmiňuje šáhovy zdravotní problémy, které nakonec stály za jeho vpuštěním do USA, ale až v samotném závěru částečně specifikuje o jaký typ nemoci se jednalo.

Co se týče použitých zdrojů, autorka pracovala s memoáry, odbornou literaturou i denním tiskem. Právě použití novinových článků z československých i zahraničních novin vhodně doplňuje zkoumané téma. Matoušková bohužel špatně cituje odborné studie, které získala z databáze JSTOR (uvádí pouze autora, název a internetový odkaz; chybí název časopisu, číslo, rok vydání i stránkování). Po stylistické stránce je možno práci označit za zdařilou.

Je potřeba ocenit, že se Matoušková rozhodla zpracovat takto složité, ale zároveň velmi atraktivní téma, a přestože se dopustila některých pochybení, její práce splňuje požadovaná kritéria. Doporučuji ji tedy k obhajobě a navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

V Praze, 30. 8. 2014

PhDr. Jan Koura, Ph.D.